

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davak posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 4586

Izredna glavna skupščina JUU v pravi luči

Danes, po preteku skoraj 14 dni, lahko že jasno presodimo dogodke na izredni glavni skupščini v Zagrebu in skupščino samo, do katere smo prišli šele po tolikih ovirah in ki daje zaradi vzrokov, iz katerih se je morala vršiti, in okoliščin, v katerih in kakor se je vršila, resno misliti tisočem organiziranih učiteljev.

Dejstvo je, da do te, v zgodovini učiteljske organizacije prve izredne glavne skupščine, ni prišlo niti zaradi nepravilnega dela uprave niti zaradi materialne nevarnosti združenja niti zaradi drugih vzrokov, ki jih predvidevajo pravila za sklicanje izrednih skupščin, marveč je odločala zgolj neodložljiva potreba, nastala po sili razmer radi razpusta redne glavne skupščine, da se ustvari osnovni življenjski pogoji za nadaljnje delo učiteljske organizacije. Dejstvo je, da se je na poziv centralne uprave zbralo v Zagrebu v teku 48 ur po objavi skupščine ogromno število 300 zaveznih in odločnih delegatov, ki so morali ves dan v negotovosti in razdvojenju čakati na začetek skupščine, ki je bila sklicana za 10. uro dopoldne ali se je mogla začeti šele pozno popoldne. Dejstvo je dalje, da je bil za dovršitev skupščine čas odrejen. Zaradi tesno odmerjenega časa je mogla skupščina samo izglasovati glavnemu odboru razrešnico in sprejeti proračun. Vse brez govorov in brez debate. Obravnavati ni mogla nobenega, niti organizacijskega niti stanovskega niti šolskega vprašanja. Vse misli, vse želje in težnje delegatov in vse zahteve učiteljskega so ostale neizrečene. Zato ni bila to samo prva izredna učiteljska skupščina, bila je hkrati tudi prva učiteljska skupščina, na kateri učiteljsko ni spregovorilo. Principi demokracije, ki jih je učiteljsko postavilo v svoji organizaciji, za katere se je borilo in na katerih tudi danes vztraja, so bili umaknjeni. Ta umaknitev se je izvršila celo s tihim pristankom delegatov, ki so pristali na okrnitev svojih najosnovnejših članskih in delegatskih pravic le v zavesti, da more dovršiti skupščina svoje delo ob tem pogoju.

Pri vsem tem pa je bilo za to skupščino izdanih zopet nad 150.000 din učiteljskega denarja. Če pristejemo k tej vsoti še stroške centralne organizacijske uprave, sekcij in uprav, sreskih učiteljskih društev in članstva za redno glavno skupščino v mesecu avgustu, ki je stala najmanj 600.000 dinarjev, dobimo ogromno vsoto ¾ milijona dinarjev učiteljskega denarja, ki je bil izdan zgolj zato, da so se slednjič s sprejetjem proračuna ustvarili goli življenjski pogoji za učiteljsko organizacijo v tekočem upravnem letu. Ustvaritev teh pogojev je terjala od nas neverjetno visoko ceno. Ta materialna žrtva in pa fizične in moralne žrtve delegatov pa so bile pri vsem tem doprinešene brez koristi za učiteljsko.

Kdo je kriv, da se je vršila ta skupščina, kot se ne sme nikdar nobena več?

Krivo nosijo vsi tisti člani, ki soglašajo in celo pomagajo, da se pod tujimi vplivi proti interesom učiteljskega stanu, šolstva, ljudske prosvete in organizacije zanašajo spori in trenja v učiteljske vrste. Dejanski krivci pa so vsi člani in delegati, ki so hoteli na letošnji glavni skupščini kot skupščinska manjšina, zlorabljajoč svoj položaj, z razornim nastopanjem zavladati večini in slednjič razbiti skupščino. Ti člani manjšine na redni glavni skupščini so skušali pozneje brez vsakega čuta odgovornosti z vsemi sredstvi preprečiti tudi izredno glavno skupščino, samo da bi ostala organizacija brez potrebnih predpogojev za nadaljnje delo. Značilno je, da te manjšine na izredno skupščino ni bilo. Ne verujemo, da bi bil to zgolj slučaj, vzroki morajo biti drugi.

Po vsaki glavni skupščini se vračamo delegati slovenskega dela učiteljske organizacije razočarani na svoje domove. Razen skupščin v letih 1935., 1936. in deloma 1937., ki so resnično ustvarile pozitivne rezultate in so ohranile tudi dostojanstvo, kot gre forumu učiteljskega predstavništva, so potekle domala prav vse ostale med prerekanjem in kričanjem in se izživljale v razburljivih nastopih, niso pa rodile za učiteljsko in šolsko nobenih pozitivnih sadov. Zato tudi te skupščine niso bile v stanu, da bi nas učitelje zbliževale, marveč so nas, nasprotno, odtujevale in odbijale. Stvarni rezultati dela teh skupščin v bistvu niso bili nič drugega kakor sprejemanje in izglasovanje razrešnic in proračuna.

Ze te skupščine so nam dale povod za zahtevo po izpremembi pravil. Zadnja redna glavna, zlasti pa izredna glavna skupščina v Zagrebu dne 6. nov. t. l., pa sta v nas utrdili prepričanje, da so v interesu učiteljskega in organizacijske same potrebne radikalnejše izpremembe, kakor pa jih predvideva naš zadnji projekt. Poseči je treba k osnovam in z izpremembo teh onemogočiti, da bi se tudi bodoče skupščine vršile na tak način. Izpremembi moramo vse one določbe pravil, ki govorijo o sestavi glavne skupščine. Število polnopravnih članov glavnih skupščin je potreb-

Komunike izvršnega odbora JUU

Izvršni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja je imel dne 11. t. m. prvo sejo po izredni glavni skupščini JUU, ki je bila dne 6. novembra 1938. v Zagrebu. Iz te seje se obvešča članstvo o sledečem:

I.

Na pozdravno brzojavko delegatov izredne glavne skupščine je dobila glavna uprava dne 9. novembra 1938. od g. ministra dvora sledeče pismo:

Gospod predsednik!

Po najvišjem nalogu mi je čast izreči Vam zahvalo za lepe želje in izraze vdanosti, podane Nj. Vel. kralju, Nj. Kr. Vis. knezu namestniku in kraljevskemu domu z izredne skupščine jugoslovenskega učiteljskega združenja v Zagrebu.

Minister dvora:
Milan Antić s. r.

Akcija za zvišanje plač

Deputacija zastopnikov stanovskih organizacij pri g. banu

Težo gospodarske depresije občutijo danes več ali manj vsi stanovi, največ pa trpimo državni nameščenci, upokojenci in delavci v državnih podjetjih. Zlasti težak pa je naš materialni položaj danes, ko cene tudi najnujnejšim življenjskim potrebam dan na dan naraščajo in so za najmanj 25 do 30 % višje od onih v letu 1935., ko so bili prejemki državnim nameščencem znižani. Umevno je zato, da se nameščenci vseh strok in položajev nenehoma prizadevajo potom svojih organizacij, doseči povišanje svojih prejemkov. Pri tem prizadevanju uživajo simpatije in podporo vse naše javnosti, ki iskreno želi, da bi njihovo prizadevanje uspelo. Povečanje dohodkov nameščencem, upokojencem in delavcem bi ugodno vplivalo na vse panoge našega gospodarstva in je zato potrebno, da se čimprej izvrši.

V četrtek dopoldne so se predsedniki stanovskih organizacij sestali na bankski upravi, kjer so bili ob pol enajstih sprejeti pri g. banu. V deputaciji je bilo po svojih predstavnikih zastopanih vsega skupaj 18 organizacij, in sicer so zastopali: Združenje nameščencev P. t. t. stroke g. Šturm; JUU g. Kumelj; Združenje nacionalnih železničarjev in brodarjev g. Andolšek; Združenje žel. uradnikov g. Mejak; Društvo banovinskih uslužbencev g. Pirč; Združenje davčnih uradnikov g. Koritnik; Združenje zemljiškooknjižnih uradnikov g. Sicherl; Društvo zvaničnikov in služiteljev p. t. t. stroke g. Penko; Društvo drž. in samoupravnih upokojencev v. s. s. v p. g. Antlog; Združenje kurjačev gg. Rože in Belcijan; Društvo sodnih pisarniških uradnikov g. Juh; Društvo nastavnikov gimnastike g. Trost; Združenje vlakospremnega in premikalnega osebja d. ž. g. Pleterski; Združenje poštno hranilničnih nameščencev g. Dietz; Združenje rač. uradnikov fin. direkcije g. Laznik; Združenje sodnih izvršiteljev g. Stavec; Združenje zvaničnikov fin. kontrole g. Zabukovec; Društvo pravosodne straže g. Hribar.

Deputacijo je vodil predsednik organizacije nameščencev p. t. t. stroke g. Nejc Šturm. V svojem nagovoru na g. bana je zlasti poudaril, da se vsi državni nameščenci zavedajo, da niso nič drugega kakor del narodne in državne skupnosti ter zato tudi ne zapirajo oči pred drugimi državnimi potrebami in potrebami drugih družbenih slojev. Toda dejstvo je, da so državni nameščenci, delavci in upokojenci, ki nikdar niso bili bog zna kako nagrajani za svoje delo, doprinesli že tolikšne materialne žrtve v korist države in narodne skupnosti, da je njih življenjski obstož že dolgo resno ogrožen. Državni nameščenci so zato mnenja, da se morajo tudi za nje, ki so ob vsaki priliki požrtvovalno branili državne in narodne interese, enkrat najti potrebna materialna sredstva, da se bodo, razbremenjeni skrbi za vsakdanji kruh, lahko vse posvetili službi.

Zastopniki so predali banu vsak za svojo organizacijo posebno spomenico, ki jo spodaj priobčujemo v celoti.

G. ban je imel na deputacijo krajši nagovor, v katerem je naglasil, da uvideva težak položaj vseh državnih in banovinskih nameščencev. Zavzemal se je in se še zavzema za

no znižati na minimum. Na naših bodočih državnih skupščinah naj ne odloča masa, ki se da grupirati v raznim vplivom podvržene skupine, marveč intelektualna kvaliteta poedinca. Z znižanjem števila delegatov se bodo hkrati istočasno zmanjšala tudi bremena za državne skupščine. Pribranjeni stanovskih denar bomo lahko uporabljali v koristnejše namene.

Metod Kumelj.

II.

Članstvo JUU se obvešča, da je izredna glavna skupščina v Zagrebu osvojila predlog proračuna s 300 : 4 glasovi polnopravnih članov delegatov ter je s tem zagotovila potrebno normalno življenje in delo v učiteljski organizaciji. Glavna uprava bo v dosednji smeri nadaljevala svoja prizadevanja v korist šole in učiteljskega stanu. Pozivajo se vse edinice Jugoslovenskega učiteljskega združenja, da tudi one podpirajo vsako akcijo v narodu, s katero se dviga pismenost in napredek prosvete. Delegati izredne skupščine so manifestirali popolno solidarnost učiteljskega in voljo za složno ustvarjanje delo v korist naroda in države. Članstvo se poziva, da v vsakem pogledu podpira svoje delegate, ki so ob velikih osebnih naporih in žrtvah zastopali svoja društva na izredni glavni skupščini in prispevali k lepemu uspehu ter dostojanstveno predstavljali učiteljske vrste na učiteljskih skupščinah.

Sekretar: Milinko Lazić s. r. Predsednik JUU: Ivan Dimnik s. r.

VSEBINA:

Izredna glavna skupščina JUU v pravi luči. Komunike izvršnega odbora JUU. Akcija za zvišanje plač. Engelbert Gangl 65-letnik. Naši prejemki. Ferdo Bobič novi bankski šolski nadzornik. Socialne ustanove bolgarskega učiteljskega. Celibat in svobodna izbira moža. UČITELJSKI POKRET: Nekoliko statističke k našim anketam. LISTEK: Jože Komar štrajka. — Mizica, pogrnj se. Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljsstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Opozarjamo tovariše in tovarišice iz Maribora in bližnje okolice na koncert Učiteljskega pevskega zbora „Emila Adamiča“, ki bo v soboto 19. novembra 1938. ob 20. uri v novi sokolski dvorani v Mariboru

Predprodaja vstopnic v Učiteljski knjigarni v Mariboru

Spomenica

izročena banu g. dr. Marku Natlačenu.

Materialni položaj državnih nameščencev, upokojencev vseh strok in položajev in delavcev postaja dan na dan obupnejši, že pred zadnjim znižanjem leta 1935. so bili njihovi prejemki daleč pod eksistenčnim minimumom in so takrat nameščenci in delavci pričakovali zvišanje, nikakor pa ne znižanje svojih že itak nezadostnih dohodkov. Regulacija osebnih prejemkov v letu 1937. je bila nezadostna in nezadostna. Prejemki poročenih državnih uslužbencev po tej regulaciji niti niso dosegli višine pred zadnjo redukcijo v letu 1935., četudi jo medtem draginja silno narasla. Rodbinska doklada za ženo ni bila vrnjena, poročene državne uslužbenke in upokojenci sploh niso prejeli ničesar. Prve še danes ne prejemajo nobenih osebnih dokladov, upokojenci pa le znižane po uredbi iz leta 1935. Za to v prejemkih ustvarjene razlike državni nameščenci in upokojenci ne najdejo nobene opravičljive utemeljitve, najmanj pa utemeljitve, ki bi slonela na socialnih razlogih.

Cene vseh življenjskih potrebščin neprestano naraščajo in so danes za 25 % do 30 % višje od cen v letu 1936. Spričo tega težko izhajajo samski uslužbenci v najvišjih položajih, oni v nižjih položajih, zlasti poročeni z družinami pa se bore s pritrovanjem in pomanjkanjem, kljub temu pa zapadejo bolj in bolj v dolgove. Nameščenske družine razjedata zato danes beda in obup. Slabo ter nezadostno hranjeni in oblečeni otroci v slabih in nezakurjenih stanovanjih zdravstveno propadajo. Nameščenci sami pa zaradi nepre-

stanega pritrovanja izčrpani in od morečih skrbi za eksistenco svojih družin izmučeni svojega dela ne morejo opravljati s tisto pogljobljenostjo in predanostjo, kot bi to bilo v interesu službe.

Državni uslužbenci, na čijih delu sloni vsa administracija in vse redno delo države sploh, pričakujemo izboljšanje svojega položaja zlasti sedaj, ko se je po uradni izjavi gospodarsko stanje države izredno zboljšalo in so državni dohodki močno prekoračili v državnem proračunu predvidene postavke. Posebno pa pričakujemo zboljšanje, ker je kraljevska vlada pokazala posebno razumevanje za slabo materialno stanje ene stroke državnih uslužbencev in ji priznala posebno doklado.

Neobhodno je potrebno, da se ustvari vsem državnim uslužbencem in upokojencem možnost skromne eksistence. Z okolirom na danes obstoječe stanje cen bi moglo edinole zadovoljiti:

1. da se povišajo vsem državnim uslužbencem in upokojencem ne glede na stroko in položaj prejemki po 500 din mesečno;
2. da se prizna rodbinska doklada za otroke in za ženo v prvotnem znesku mesečno po 150 din;
3. da se priznajo poročeni ženi v državni službi osebne doklade v isti višini, kot se priznavajo neporočeni državni uslužbenki;
4. da se ukinejo vse razlike med osebnimi dokladami aktivnih in upokojenih uslužbencev;
5. da obdrže staroupokojenci dosedanje višje osebne doklade, ker je to socialno utemeljeno.

Naši prejemki

Današnji prejemki ne odgovarjajo več dejanskemu življenjskemu standardu. Zmanjšali so se začasno v najbolj kritičnih letih, ko so padli državni dohodki na minimum, ko je bila brezposelnost najhujša in so bili kmečki proizvodi tako rekoč brez cene, ko je gospodarsko življenje počivalo in je vse s strahom čakalo še slabših dni. To sta bili leta 1932. in 1933. Vsi državni uslužbenci smo pravilno razumeli dvakratno znižanje plač in smo brez godrnjanja žrtvovali 25 % svojih plač za izboljšanje državnega gospodarstva, ker smo vedeli, da moramo doprinesiti tudi mi svojo žrtev.

Z uradničkim zakonom leta 1931. je bilo urejeno vprašanje naših plač. Zakonodavec je prav gotovo pretehtal vse življenjske okoliščine (cene življenjskih potrebščin) in je postavil svoje številke na trdna, realna tla. V obzir je moral vzeti cene poljskih pridelkov, obleke, obuvala, kuriva itd.; kratko: vzeti je moral dejanski življenjski standard v letu 1931. Po preudarnem, podrobnem in dobro premišljenem ocenjevanju je našel sledeči minimum za uradniške plače: pripravnik 1300 din, IX. skup. 1675, VIII. skup. 1980 din, VII. skup. 2310 din, VI. skup. 2750 din, V. skup. 3250 din. Da bomo odmero laže razumeli, moramo vedeti, da so bile cene življenjskih potrebščin dosti nižje od današnjih (kar vzmite v roke cenik iz leta 1931!) in da so bili državni dohodki manjši od letošnjih. Če pogledamo izkaz državnih dohodkov lansko leto in ga primerjamo z letošnjim, vidimo da zna-

šajo državni dohodki 1400 milijonov več kot lani in 1 milijardo več kakor v letih 1931., 1932. in 1933. Poglejmo kako pa je z našimi plačami! Dočim so se državni dohodki od l. 1931., ko je izšel uradniški zakon, povečali ter so se cene življenjskih potrebščin zvišale za 30 %, je uradniška plača v prip. skup. za 330 din (25 %), IX. skup. 375 din (22 %), VIII. skup. 430 din (22 %), VII. skup. 510 din (22 %), VI. skup. 600 din (22 %), V. skup. 700 din (22 %) manjša. Te številke nam pokažejo, da so se plače znižale za 22 %, pri pripravnikih za 25 %, pri družini pa še več. Najhujšo izgubo je utrpela družina, saj je mož izgubil doklado za ženo, oz. žena učiteljica je izgubila draginjsko doklado, kar znaša 300 do 450 din mesečno po plačilni tabeli iz leta 1938., ali 800 do 1000 din po plačilni razdelitvi v uradniškem zakonu. To je vsekakor dovolj jasen dokaz, koliko je uradništvo žrtvovalo za izboljšanje in omiljenje gospodarskega stanja.

To so le reminiscence, mi jih ne ubjamo radi. Hočemo le dokazati našo žrtev na eni strani, na drugi pa s številkami in dejstvi opozoriti na nujnost zvišanja naših prejemkov: prvič so cene življenjskih potrebščin narasle za 30 % in rastejo še vedno, drugič so se zvišali državni dohodki kar za celo milijardo. Brezposelnost je padla, gospodarsko življenje se oživlja. Saj se je porabila cela milijarda za javna dela. Delavci imajo zaslužek, kmet laže prodaja in kmečki proizvodi imajo zopet ceno.